

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. aprila 1891.

Leto XXI.

V kletki.

Skorjanček ti moj
Veselo zapój!
Glej, vzpómlad vrnila
Spet k nam se je mila!
Daj, daj le zapój!

Skorjanček ti moj
Nikar se ne boj!
Saj sóbico krásno
Imaš in pa jáсно:
Daj, daj le zapój!

Skorjanček ti moj
Veselo zapój!
Saj znaš marsiktéro
Imaš jih na zbéro:
Daj, daj le zapój!

Skorjanček ti moj
Oh kaj je s tebój?
Bolán si, ubožček,
Sladkórja, ná, košček:
Daj, daj le zapój!

Skorjanček ti moj
Žalujem s tebój!
Le upa ne zgubi,
Saj Bogec te ljubi;
In jutri spet pój!

V evetoči ga maj
Le vleče nazaj;
In sužnjest ga táre
Še srce mu stáre:
Izpústi ga v gaj!

J. K.

Prva molitev.

Je-li se spominaš, sestra, našega domačega doma? Bil je pač ubožen in majhen ta naš dom; ali lepšega in večjega raja vender nismo imeli na tej zemlji.

Ali se spominaš ónih treh sobie, v katerih smo preživelí najlepšo in najsrečnejšo dóbo našega otroškega življenja? Skrajna izbica na levi strani bila je naša; v njej so stale naše posteljice, in na steni je visela podoba presvete Trojice.

Tebe še ni bilo na svetu, ko sem jaz vže veselo po vseh štirih lazil po ónej sobi. In ko sem shodil, učila me je najina dobra mati s svojim ljubeznivim materinim glasom govoriti in peti nežne otročje pesence.

No vsega tega se spominam še kakor v sanjah. Ali jeden jedini trenotek utisnil se mi je globokeje v mojo dušo, in ta trenotek, sestra ljuba, želim ohraniti svojemu in tvojemu spominu.

Bil je to svet in vzvišen trenotek, trenotek o kakeršnem poje hrvatski pesnik Preradović iz vse svoje duše, pevajoč:

„Je-li se spominaš še,
Mati moja mila,
Ko Bogá moliti si
Dete me učila?“

Dà, tudi mene je učila najina dobra mati moliti Bogá, ko sem komaj znal izgovarjati prve besede. No, jaz sem bil še zeló majhen in prvi „Oče naš“ ni mogel takó lehko v mojo brezskrbno glavico. Ali najina dobra mati mi je obljubovala vse in vse, samó da bi se naučil prve molitvice. A bilo je vse zamán.

Pri našem sosedu kolarju (ti se ga izvestno še dobro spominaš, ker je nama tolikokrat dal ukusnega kolača) bil je vnuček, ki je imel prekrasno golobico. Ta golobica bila je moja jedina želja; zaradi nje zavidal sem svojega malega továriša in si mislil, da je stokrat srečnejši od mene. In zato sem na vse materine obljube tožil le po golobici, ki jo je imel sosedov vnuček, in je bila moja jedina želja.

In ker ni bilo druge, izprosila mi je najina dobra mati tudi to golobico, a malemu mojemu továrišu je kupila nekako drugo igračo. Golobica je vže bila v našej hiši, in jaz jo dobodem, ko bodem znal na izust svoj prvi „Oče naš“.

In glej čuda! Zdaj sem to prelepo molitev znal takój moliti.

Bilo je nekega večera. Po večerji bi bil moral iti v svojo posteljico; ali dejal sem veselo materi, da hočem poprej izmoliti svojo prvo molitevco.

Mati pokliče očeta v mojo sobico ter oba z menój pokleknela pred podobo presvete Trojice.

Bil je to svet in veličasten trenotek.

Spominam se še prav dobro, kako mi je najina ljuba mati sklenila nedolžni ročici, a še bolje se spominam, kako me je podučila, da naj s svojo prvo molitevco molim za vse óne, ki mi so najdraži in najmileji.

In jaz sem se na to lepo prekrížal in s tihim glasom izmolil svojo prvo molitevco, neprestano misleč na lepo golobico in na milega mi továriša, ki

mi jo je dal z dobrim srcem. Dà, dà, molil sem za njiju dva prav iskreno in pobožno; molil sem s čistim in nedolžnim srcem.

Ko sem svojo molitevco srečno in brez pogrška zvršil, poljubila me je mati s solznim očesom, a jaz sem poljubil očetu roko, ulegel se v svojo posteljico in sladko zaspal.

Druzega dné zjutraj je bila moja ljuba golobica mrtva v kletki, in za dva, tri tedne pozneje so pokopali tudi mojega malega továriša, sosedovega vnučka.

(Po Avg. Harambašičevi knjigi „Smilje i kovilje.”)

Zaupaj, a glej komu.

(Basen.)

„Pravo prijateljstvo je mnogo vredno,“ tako reče nekega dné jež skorjancu, ki se je baš pred njim hotel dvigniti v zrak. Začudeno pogleda skorjanček svojega sovražnika a jež nadaljuje: „Dà, zeló velike vrednosti je prijateljstvo in meni je ravnokar šnila dobra misel v glavo, da bi bilo mnogo bolje za naju, ako bi živela v miru in ljubezni drug z drugim nego li v vednem sovraštvu. Skleniva torej danes prijateljstvo, ki bode nama sladilo življenje.“

Nedolžni skorjanček je verojel sladkim besedam zvitega in lokavega sladkača. Napravil si je tudi v bližini ježevega stanovanja svoje gnezdo, ker mu je tako njegov novi prijatelj svetoval.

A skoraj se je pokazalo, kako drago je moral plačati siromak svojo lehkovernost in preveliko zaupnost.

Skorjančevo gnezdo se je kmalu oživel, v njem se je gibalo in čivkalo pet krepkih mladičev. Stara sta jih skrbno gojila in pridno polnila vedno odprte, nenositne kljunčke.

Nekoč odletita, kakor po navadi, roditelja za živežem.

Ali, o grôza! kaj vidita, ko se vrneti. Jež je stal pri gnezdu ter hrustal mladiče — gostil se je baš z zadnjim mladičem — da je mehko perjiče na vse strani letelo.

„Hudobnež!“ zavpijeta prestrašena ptička, „ali si takó ostal zvest svojim obljubam, ali je to znamenje tvojega pravega prijateljstva?“

Obrnil je sedaj jež svoj hudobni rilec proti razjarjenima skorjancema in divje pogledal. Izvestno bi se tudi njima ne bilo nič boljšega pripetilo, kakor prej mladičem; ali ušla mu sta.

Gorjé nam, ako sovražniku, ki nam s sladkimi besedami ponuja prijateljstvo, prehitro verojamemo in zaupamo; kajti njegova navada — škodovati nam — vrača se često rada.

Anton Kosi.

Angélica.

(Prizor iz otroškega življenja.)

Osobe: Gospod Bogdan, gospa Bogdánova; Angélica, Stanko, Mirko, Olga.

(Pozorišče: Lepó opravljena gosposka sôba.)

I. Nastop: Gospa Bogdánova, Mirko.

Gospa Bogdánova

(pri mizi pleteč.)

Vže zopet nečeš slúšati me, Mirko!
Le čakaj, danes te zares zatožim,
Da zvé papá in zve Angélica,
Kakó je Mirko sila neubôgljiv —
Pobéri ročno mi na tléh iglco!

Mirko

(držeč se na jok pobira pletilno iglo.)

Pa naj Angélica vže skoro pride!
Velikanoč je túkaj — jutri bode,
Otroci v cerkev pójdemo ropôtat —
A še sedàj Angélice ni naše!
In mámica dejala ste, da pride.

Gospa Bogdánova.

Sàj pride — danes. Tóda priden bodi,
Sicèr ne bode marala te bratca.

Mirko.

Ko mi takó je dolgčas, mámica!
Da Stanko vsaj bi vže prišèl iz šole,
In Olga bi prišla notárjeva. —

Gospa Bogdánova.

Potrpi: šola skoro bo minula,
In Olga tudi kmalu nas obiše.
Dotlèj prisedi k meni in mirúj,
Da vsega mi po sobi ne razvlečeš!

Mirko.

Oh nà, mamá —

Gospa Bogdánova.

Le tiho bodi, Mirko,
Sicèr Angélica nikár ne pride —

Mirko.

Pa pride, pride danes še, da veste!

Gospa Bogdánova.

Nò dobro; a papá prinesel Stanku
Ropôtec bo samó, ničesar tèbi,
Če bodeš tak!

(Stanko vstopi.)

II. Nastop. Gospa Bogdánova, Mirko,
Stanko.

Stanko.

Hé, Mirko, Mirko.

Sedàj pa pride koj Angélica —
Kaj nè, mamá?

(Odloži svoje šolsko orodje.)

Gospa Bogdánova.

Sevéda, Stanko, kmalu.

A Mirko je takó poređen dânes —
Kako pa ti si v šoli se učil?

Stanko.

Mamá, ne bodite hudi — pazíti
Takísto nisem mogel kakor sícer;
Domóv so vedno mi vhajàle misli,
Češ: ni li vže prišla — Angélica ...

Gospa Bogdánova.

Saj se takó je tudi zdelo meni!
In kárali so te gospod učitelj?

Stanko.

O nè, mamá — Učitelj vé vže tudi,
Da pride danes séstrica iz mesta,
Ki vsi jo željno pričakújemo,
Posebno jaz —

Mirko.

In jaz in Olga

Stanko.

Tudi,

Sàj se mi čudno zdi, da ni še njé,
Da vsi Angélici bi šli naproti.
Dejala je, da —

(Nekdo potrka.)

Gospa Bogdánova.

Nóter!

(Olga vstopi.)

III. Nastop. Gospa Bogdánova, Mirko, Stanko, Olga.

Olga.

Dober dan!

Mirko.

Poglédi jo: Prišla si vender, Olga!

(Stopi k njej.)

Stanko

(takisto.)

Saj védel sem, da ti ne izostaneš,
Ker z námi si želiš Angélice.

Sedaj gremó. —

Gospa Bogdánova.

Ne bodi kakor voda!

Kdo zna, kedaj se ona še pripelje:

Ti tudi si mi preveč silen, Stanko!

Mirko.

Saj ste dejali nam o póludne,

Da pojdemo. —

Gospa Bogdánova.

Dejala, dà. In pójdete,

Todà prezgôdaj je sedaj, otroci;

Iz mesta k nam je dolga dolga pot,

Predáleč pa vam ne dovolim iti.

Stanko.

Samó do známenja —

Gospa Bogdánova.

Do tjékaj bodi!

A ondù stati tudi vam ne káže,

Zato počakajte pri domu raje

In tu pa tam si malo poigrajte,

Tačas pripravim jaz vam júžino,

Potém pa — z Bogom, deca!

Stanko.

Tudi dobro,

Pa déjmo si ta čas igrati, Olga!

(Gospa Bogdánova otide.)

Mirko.

Oh nà. —

Olga.

Ti, Stanko, raje se menímo,

Kakóva vaša bo Angélica,

Kakó se ž njo pozdrávimo pristrčno,

Komú najlepših bo stvarij prinésla,

In —

Mirko.

Mèni, mèni!

Stanko.

Sitnež mali, Mirkec!

Storímo kakor Olga svétuje!

(Otroci posédejo.)

IV. Nastop. Mirko, Stanko, Olga.

Olga.

Jaz pravim, da Angélica gospíca

In taka bode, da je ne spoznámo.

Stanko.

Gotovo. In takó učena silno,

Da vsi se pojdemo mi skrit pred njó!

Tam doli v mestu vsega se učijo:

Računijo gotovo vže nad sto,

In brati znajo kakor veter hitro,

Pisoč najlepše déljajo potéze

In rišejo lepó, da nikdar téga —

Tam doli v mestu se učijo vséga.

Olga.

Gotovo.

Mirko.

Hm, in mene bo Angélica

Vse tisto, kar razúme, naučila,

Da bom učen kot ona sama, vesta,

In bolj kot vidva, ki sedita v šoli!

Stanko.

Se vé, se vé: vse čisto boš prekosil.

Olga.

Hà hà gotovo —

Mirko.

In prinesla mèni

Najvéč bo píruhov in sladkaríje,

Igrač, in Bog še védi, česa vsega,

Takó je zadnjič áteju pisála.

Gospa Bogdánova

(iz stranske sobe.)

Otroci, brž Angélici naproti!
Vrbétova je úpravkar prišla Marijca —
V trenutku bode tu Angélica!

Mirko, Stanko, Olga.

Juhé! Angélica, Angélica . . .
(Šinejo k višku ter hité skozi vrata.)

V. Nastop. Gospod Bogdan, gospa Bogdánova, Angélica.

Gospod Bogdan.

Otroci, dà, sàj pravim, ti otroci!
Kakó so šli, kot bi jih burja nesla —
Da le predáleč bi mi ne letéli!

Angélica.

Pa res, zakaj pa ste jih odposlali!
Objela vže bi rada Mirka, Stanka,
Objela in pritisnila na líce — —
Ves mesec tega sem se veselila,
Po dnévi mislila, sanjála v noči,
Da zopet vidim drago mámico
In áteja in zorna brateca svoja,
Ki ljubim ju nad vse takó prisrčno!

Gospa Bogdánova.

Izpolni vse se ti, Angélica,
Ne boj se, daleč ne zaidejo,
Marijca jim Vrbétova pové,
Da si domá — povrnejo se ročno.

Gospod Bogdan.

Poglèj, kakó Angélica je vzrástla!
In lepo je prinesla sprícevalo —
(Otíde pó - nje.)

Gospa Bogdánova.

Oboje stářišem sladkó veselje,
Ostani pridna še napréj in dobra!

Angélica

(razkazuje stvarí v kovčeku.)

Letó-le Stanku je poslala teta,
A Mirku tó-le, knjižica je moja,
Za Olgo —

(Zvunaj se začuje ropót.)

Gospa Bogdánova.

Zdaj gredó, Angélica!

Saj sem dejala ti, da bo takísto,
Da skoro pridejo —

Angélica.

Gredó, gredó!

A jaz se skrijem jim — brž v óno sôbo,
Da iznenadim jih — in radostnéje
Potém se vsakemu veselje smeje!
(Zbeži za očetom v drugo sobo.)

VI. Nastop. Gospa Bogdánova, Mirko, Stanko, Olga, Angélica.

Mirko

(prisôpe skozi vrata.)

Angélica!

Stanko

(takísto.)

Angélica!

Olga.

(takísto.)

Kaj ni je?

Gospa Bogdánova.

Kakó, da ste takó se brž vrnili?

Stanko.

Vrbétova Marijca — čakaj, čakaj —
Vsem trem porédno se je nalagála,
Da vže domá je z átejem sestriča,
Naj brž se vrnemo —

Mirko.

Oh ná, mamá,

Sedaj je ni!

Olga.

A óna pride skoro,

Hitímo vnóvič jej zvestó naproti!
(Hoče iti.)

Gospa Bogdánova.

Angélica!

Angélica

(vstopi.)

Stanko, Olga

(hitita k njej.)

Angélica! Joj, saj si tú!

Angélica.

Moj Stanko! Olga!

Mirko

(mračno pogleduje déklico.)

Angélica.

Mirko dragi, k meni!
(Hiti k njemu.)

Mirko

(zbeži proti vratom.)

Gospod Bogdan

(vstopi skozi poslednja, ujame Mirka.)

VII. Nastop. Gospod Bogdan, gospa Bogdanova, Mirko, Stanko, Olga, Angélica.

Gospod Bogdan

(Mirku.)

No, kam pa ti? Poglédi jo, sestrico,
Ki si takó jo žélel videti,
Ki vedno si po njej povpraševál!
Zdaj pojdi k njej!

Angélica.

Nú, Mirkec, pojdi,
Prinésla tèbi sem igračie lepih,
Ropôtee, píruhov —

Mirko

Angélica!

Gospa Bogdanova.

Boji se te in skoro bi te ne poznál.

Olga.

Hì, hì, — sàj sem dejala jaz takó:
Angélica postala je gospíca —

Stanko.

Gospíca, dà, učéna, pridna, lépa;
A vender z nami grè ropôtat jutri,
Kaj nè, da pojdeš res?

Angélica.

Seveda, Stanko!

Ti, Mirko ljubi, tudi pojdeš, jé-li
Pomôlit v cerkev sveti božji grob?

Mirko

(boječe jeeljá.)

Pomôlit grob —

Angélica.

Kjer lučie bo nešteto —

Mirko.

Nešteto. —

Angélica.

Jezuščku gorélo v čast. —

Mirko.

Gorélo v čast —

Angélica.

In petje se prekrasno
Razlegalo bo pred oltarjem svetim. —

Mirko.

Ahá — in pomaranč dobimo sladkih
In píruhov. —

Stanko, Olga.

Ha-hà, hahahahà!

Neumnež, meniš li, da v cerkvi môrda
Delil cerkovnik píruhe bo rdeče?

Angélica.

Če tudi tega nè, kaj nè, da, Mirkec —
Midvá vse jedno pojdeva ropôtat,
Potem pa bode vže papá preskrbel,
Da pomaranč in píruhov dobiva.

Stanko.

Dobimo, reci, vsi, Angélica!
Kaj nè, papá?

Gospod Bogdan.

Gotovo, dragec moj!

Potem pa vsi srčno se veselite
Velikenoči, ki bo skoro tù.

Otroci vsi

(razven Mirke, ki se še vedno malo kislo drži.)
Velikenoči, dà, juhuhuhù!

Gospa Bogdanova.

Tedàj vesel bo z vami Mirkec tudi,
Ki danes ves dan se nekámo kuja —

Angélica.

Izvéstno! Z nami pel bo: „Aleluja!“

Zastor pade.

Konec.

Mih. O. Podtrojški.

Mali pridigar.

Kakó bi vže pohvalili Lučnikovega Ceneta? I nù, priden je bil, pa je. V šolo je hodil, rad je slušal, rad se učil, za igrače pa ni dosti maral. Tako moder je bil vže od mladega. Kadar je zvršil svoje naloge, postavil je najraje stolček na sredo izbe ter nanj stopil. Na stolčku pa je tako govoril in mahal z rokama kakor gospod katehet na leci ali prižnici. Govoril pa je navadno nekako takó-le:

„Ljubi moji kristjani! Jezušček ima take rad, ki so pridni. Zato le pridni bodite in Jezušček vas bode rad imel. Kdor pa ima Jezuščka rad, tistega bode on jedenkrat vzel k sebi v nebesa. Če imate torej Jezuščka radi, vzel bode tudi vas po

smrti v nebesa. V nebesih pa bode neizrečeno prijetno. Amen.“

Tako je torej pridigoval Lučnikov Cene domá svojim bratcem in sestricam, pa tudi očetu in materi, kakor je slišal v cerkvi in v šoli. Seveda se mu je včasih stolček prevrnil in namesto da bi svoje poslušalce spravil v jok, jokal se je sam.

Nekoč pa je vender Dušnikovo Pepico spravil v jok. To vam je bilo takó-le:

Pepica je lezla na sosedovo ograjo. Z ograje pa so se lahko trgala zrela jabolka na bližnji jablani. In Pepica je to vedela in je to tudi storila. Ko pa začne trgati jabolka in jih metati v svoj zastorček, pride mimo Lučnikov Cene. V šolo je šel.

Ko ga Pepica ugleda, prestraši se takó, da jej zleté vsa jabolka iz zastorčka na sosedov vrt. Komaj zleze raz zid, da bi stekla, vže stoji Cene pred njo. Ostro jo pogleda, zapreči s kazalcem in govori:

— Kaj delaš Pepica? Kaj bi bilo, da zdaj stojé pred teboj gospod katehet? Kako se glasi sedma zapoved božja?

— Sedma: ne kradi, jecljá ganeno mlada tatica in si briše z desnico solzé raz očij. Kar pogledati ne more v lice resnemu Cenetu in ilhteč se, jecljá:

— Nikoli več, Cene! . . . Samó prosim te, da me ne zatožiš v šoli . . . Nikoli več!

— No, ker ti je žal, naj bode! Ne zatožim te; samó glej, da res nikoli več kaj takega ne storiš, kar je greh.

— Nikoli več, Cene! ponavlja mala grešnica.

— Le hitro pojdi v hišo po torbico in potem v šolo, da ne zamudiš, reče še Cene po očetovsko in gre svojo pot dalje.

Pepica je bila Cenetu za njegovo „pridigo“ vedno hvaležna.

Cene je rasel v starosti in modrosti in izvestno bi bil postal velik gospod, da ga ni Bog še raje imel kakor ljudje in ga vzel k sebi v sveta nebesa, kder se zdaj veseli in za nas Boga prosi.

Ne v Ameriko!

Večer je, zgođen večer nocój. Saj solnce ves dan ni pogledalo izza oblakov. In dež lije, kakor da bi ga bili najeli.

V hiši Trpinovi pa je živo življenje. Saj je zmirom. Kako tudi nè? Toliko drobiža je pri mizi — od najmanjše Mimice do največje Anice. Otroci si imajo vedno toliko povedati. Sicer je Anton največji in najstarejši sin, toda njemu je zgodaj odbila brezskrbna mladost. Pri osemnajstih letih je, a oskrbovati mora službo očetovo. Očeta so Trpinovi izgubili vže pred dobrim letom. Pri skledi jih je sedem, pri delu pa samó dva.

Črevljar je bil Trpin. Umreti pa je moral za jetiko. Ko se je 1878. leta v Bosni bojeval za domovino, ujel je ondù doli kál počasne bolezni, ki ga je spravila v boljšo domovino.

In zdaj mora Anton skrbetis svojimi mladimi rokami za osiročelo družino.

Hišico imajo pač svojo, tudi kos vrta z njivico jim je zapustil dobri oče, a kaj premore vse to za obilo družinico?

Mati Trpinka je svoje dni pridno su-

vže nekaj, Janček in Metka poslušata, Mimica péstuje svojo „puničko“, Andrejče pa bere nadalje povest: „Ne v Ameriko!“ ki si jo je izposodil iz farne knjižnice. Vsi verno poslušajo, da-si vsi ne razumejo, celó Mimica se drži nekako slovesno, češ: „mi tudi!“ Le Anton malo težko posluša Andrejčeta in takó muđi se mu v delarnico.

— Tonče, le odpočij se še malo in poslušaj, kaj Andrejče bere? reče mati Antonu.

— Mati, saj vem, kaj vam teží srcé, odgovori sin.

— Tonče, tebi teží srcé tvoja Amerika.

Pri tej besedi se zgane Anton. Res mu je Amerika blodila vže dolgo po glavi. Čul je marsikaj o tem čaranem novem svetu in marsikdo mu je vže pri-

kala šivanko. A zdaj tako malo utegne. Z otroci je toliko pôsla. To je še dobro, da je Anica vže dovršila vsakdanjo šolo ter pridno pomaga materi.

Pri mizi sedé. Odvečerjali so ravnokar. Mati ima šivanje pred seboj. Anica

povedoval o sreči Američanov. Vše pol leta mu roji misel po mladej glavi, da bi šel v Ameriko. Opisaval je tako živo svojim domačim, kako bi jih osrečil, da bi jim ne bilo treba vedno tako siromašno živeti, a mati mu je vselej rekla: „Tonče, nikár! Bo vže kakó! Na Boga moramo zaupati!“

Nocój pa Andrejče bere zgodbo o izseljencih v Ameriko. Materi jo je vže poprej prebral, a dejala je, da jo mora tudi Anton slišati.

Anton je malo nevoljno poslušal Andrejčeto berilo. Raje bi bil poslušal povest: „v Ameriko!“ brez nikavnice. A zanimalo ga je vender-le zmirom bolj. Naposled vže pozabi svojega dela. V srci se mu borita dve misli: „da“ ali „ne.“ Le pogledajte ga na sliki, kako drži desnico na čelu in globoko premišljuje. Čim dlje je Andrejče v povesti, tem huje je Antonu pri srci. Vže zmaga vže „ne.“ Vseh oči so uprte v Antona: kaj bode? Celó Andrejče ustavi se in zrè Antona. Ravno je prebral neko strahovito nezgodo nesrečnega izseljenca. Antonu pa je dozorela misel, „ne“ je premagal „da“ in polagoma je izustil, kar je dozorelo v srci, rekoč: Ljub je „domá“, kdor ga imá.

Ko je Andrejče povest prebral do konca, popustil je Anton do cela misel na Ameriko in zopet zadovoljno živel doma na svojem črevljarskem stolu in pri svojih domačih. Otroci so pridno rasli in delali, godilo se je Trpinovim vedno bolje in zdaj so vže vsi razven dveh pri svojem kruhu. Anton pa še vedno rad pové, kako ga je ohranilo pri zadovoljnosti in sreči dobro berilo. B.

Naša pevka cì-fí.

Cì-fí, cì-fí! otroci ví,
 Lí veste kdo tako žgolí?
 Lí veste kdo vzpomlád oznánja
 In v trop komarjev se zagánja?
 Ne veste še, kdo nad vasjó,
 Cvrčí-frčí tako živó,
 Kadar pri nas je skópnel sneg
 In s cvetjem se nakítil breg!
 Znabíti je siníčica,
 Znabíti prepelíčica?
 Ali je kos? je morda vrana —
 Katera vsacemu je znana?
 Otroci ví! nobena ní
 Od teh, kí zdaj ste jih našteí!
 Pomíslíte še enkrat vsi
 Morda jo bodete zadéli. —
 Kdo repek víličast imá —
 Da iz-mej ptíc se vseh pozná;

In gnezdo dela malo prida
 Iz bláta, slame ga sezida?
 Kdo gnezdo sí pripné pod króv*)
 Da tam je sreča — biagoslów?
 Kádár poletno solnce síje,
 Kdo švíga nad vasjó in vpíje?
 In če k dežjú pripravíja se,
 Kdo nízko leta sém in tjě?
 Kdo v zraku sí mušíc loví,
 In kljunček zmír odpírt drží?
 Ne veste kdo vzpomlád oznánja,
 Kdo v trop komarjev se zagánja?
 Ne veste še, kdo nad vasjó
 Cvrčí-frčí tako živó?
 To nam príljubljená je ptíca
 Selílka — draga lastavíca.
 Ta gostolí: „Cì-fí,“ „cì-fí;“
 No, zdaj poznáte pač jo vsí!

*) Krov = streha.

Zeleni Jurij.

(Podobica iz Bele Krajine; spisal —è.)

Lakih pa ni pod vaškim zvonom, kakeršni so Šaškov Júrijček, Kúretov Peter in Mikánov Janez. Vsi trije so jednako veliki, podobni si kakor krajcar krajcarju, živi kakor živo srebro in kaj bi tajil, tudi razposajeni, kar vedó povedati najbolje njih dobri roditelji in drugi sosedje. Po vsej vási jih je dovolj! Kdo bi se po zimi drsal, kdo kepal, kdo razgrajal po vási, ako bi ne bilo teh treh nagajivcev! Res, prava sreča, da je vže tu gorka vzpomlád, da vže zelené polja in travniki in da ženó pastirčki svojo živinico na sočno pašo. Ej, kako se veselé naši pastirji lepe zelene vzpomladi! Saj se začné takrat veselo pastirsko življenje z različnimi igrami, pesencami in pripovedkami! Koliko srečnih in veselih ur poteče na paši!

Ako le kdo, veselili so se vzpomládi naši trije junaki. Na paši so bili saj svobodni, na paši so se do mile volje naskakali, naigrali in nakričali. Tù se ni bilo bati očetove šibe in svarilne materine besede, kakor domá, če so nekoliko glasneje poskočili. Tù so kozó bili, lovili se po širokem pašniku, delali možíce iz blata, in kdo ve, kaj so še vse počenjali. In še nekaj! Veselili so se tudi sv. Jurija, ker takrat gredó kot pastirji po vási, da dobé za svojo pesenco ukusnih jajec. Ej znali so njihovi želodčki, kako diši in tekne mastno cvrtje! In pričakovali so veselo sv. Júrija!

In ko naposled pride veseli dan sv. Jurija, hm, to ni bilo krika in veselja ne konca ne kraja. Tega dne jih ni podila skrbna mati iz gorke postelje, kakor drugekrati, vže na vse zgodaj so bili vsi trije po konci. Da ste jih videli, kako so hiteli proti bližnjemu gozdu, katerega drevesa so baš pred nekaj dnevi razprostrla svoje jasno zelene, svilnate liste!

Ej, ej Júrijče — počakaj no malo! — zaklical je Janez Júrijčetu, kateri jo je mahal kakor vojak proti gozdu.

— Polža, kaj lezeta, ali bodeta vender kdaj za mano prilezla? — odgovoril mu je óni ponosno in podvostročil svoje korake.

— Mi dva, da sva polža — odzvál se je Júretov Peter, — kaj si pa ti? — In zapel je otročjo pesenco:

„Jure — v žepu nosi vure
I na pašo goni pure,
Jure ogledíva vure
I razgubi pure.“ —

Ali mislite morda, da mu je Šaškov Júrijče ostal dolžan? Nastavil se je ponosno sredi steze in zapel Petru:

„Peter, šeter, kokošár
Góni žabe na vršáj,
Ka *) je žaba tusta,
Peter jo pohrusta.“

*) Ki, ka, ko = kateri, katera, katero.

Potem steče proti gozdu, Peter za njim, a Janez tudi ni ostal na mestu, pobral jo je za njima, in zdajci so bili vsi trije sredi prijetno dišečega gozda. Hitro narežejo sè svojimi pipci zelenega brezovega kitja. Janez si naredi iz brezove kože tul (sviralo, na katero pastirji trobijo) in potem hajdi zopet hitro domóv. Kdo bi bil zeleni Júrij, ako ne Šaškov Júrijče? Júrij je bil vže takó, odkár so mu dali pri sv. krstu sv. Júrija za njegovega patrona, a da bode zelen, obložila sta ga hitro njegova dobra továriša z narezanim brezovim kitjem od nog do glave. Črez pas in okoli vratú sta ga opasala z zvito trto, a tako tudi vrhu glave, da je imel na glavi šopek iz kitja, v katerega sta zabodla rdečo svatovsko evetico. To je bilo smeha, ker je bil Júrijček mnogo bolj podoben gostemu grmu, nego-li živemu, nagajivemu Júrijčku. A kaj je bilo še le, ko sta továriša privezala Júrijčku za ono trto, katero je imel okolo pasa, še drugo trto, za katero je prijel Mikánov Janez in zatrobil na svoj tul, ko so odrinili vsi trije po vási. Kúretov Peter s košarico v roki stopal je prvi, za njim je trobil Mikánov Janez in vlekel na trti zelenega Júrija — Šaškovega Júrijčka. Da sem slikar, kar naslikal bi jih, taki so vam bili!

Ali evo prve hiše. Pózor! Naši junaki se ustavijo, Janez zatrobi, sosedovi se prikažejo na vratih, a Kúretov Peter začne s krepkim glasom prepevati sledečo pesenco :

„Prošel je, prošel pisani vúzem ¹⁾,
 Došel je, došel zeleni Júrij,
 Dónesel je, dónesel, peden dolgo tráxico,
 Laket dolgo mládico.
 Dajte mu mésa, da se ne otrésa;
 Dajte mu vina, da ga ne bo zima;
 Dajte mu pogačí, da mu noga poskočí;
 Dajte mu groš, da vam dojde još;
 Dajte mu másti, da bo vreden části;
 Dajte mu sóli, za debele vóli;
 Dajte mu jájee, da ga ne bo zájec;
 Dajte mu kruha, da ga ne bi muha;
 Dajte mu mleka, zeléna mu obleka.
 Došel je, došel po daléki poti
 Po daléki poti, cipeli ²⁾ so votli.
 Dreta mu je v Metliki, šilo mu je v Ljubljani,
 Dokler to sebére, cipele razdére.
 Blato mu je do kolénca, voda mu je do raménca.
 Dajte mu dajte, kaj mu premorete,
 Nima kadi stati pred vašimi vrati.
 Ki bi htel vse to sebráti
 Moral bi se ránej stati. ³⁾“

In mislite, da je zamán pel to pesenco? Kaj še! Sosedova mati mu je prinesla troje lepih jajec, kakor da bi jih bila ravnokar znesla kokoška.

¹⁾ Vúzem, vázem = velika noč.

²⁾ cipeli = črevlji.

³⁾ Takó pojó to pesenco v Gribljah, vási podzemeljske župnije pri Metliki.

In tako kakor pri sosedovih, bilo je tudi pri drugih vaščanih. Povsod je palo po dvoje, troje jajec v Petrovo prostorno košarico. To bode mastnega cvrtja! Ko bi me hoteli, precej bi se tudi jaz k njim pridružil. Dà, ali óni me nočejo, misleč si, skupaj smo Júrija vodili, skupaj se bomo tudi mastili z rumenim cvrtjem. In prav je takó!

* * *

V nedeljo popóldne je. Ljudje so se vže davno vrnili od krščanskega nauka in se razšli po vasi na prijateljske razgovore. A naši trije junaki? Hej, oni vam sedé na paši poleg veselo plapolajočega ognja. Živinica jim mirno pase, saj je tako sočna zelena travica, a oni trije veselo gledajo v ponev, v katerej cvrči nekaj rumenega. Cvtrtje je! To bode gosposka južina! Peter je prinesel ponev in masti, Janez pšeničnega kruha, a Júrijček — nù, Júrijček je prinesel čutarico, v katero mu je mati nalila vode in nekoliko kapljic vina. Hm, pod mizo jih ravno ne bode spravilo to njihovo vino, vender rumenkasto je in po vinu tudi diši. Za take može, katerim najboljše tekne mleko in bistra studenčnica je vže dobro. Evo, to je plod njihovega truda. Potolažili si bodo lačne želodčke, zalili si grlo z vinom v čutarici in — kdo vé, če si naposléd še ne zapojó? Srečna mladina! — —

—♦♦♦♦♦—

Ljubezen do matere.

Padel je deček pod vozno kolo, ki mu je zdrobilo nogo. Zeló je jokál, ko so ga domóv prinesli. Ko je slišala bolna mati o velikej nesreči, skočila je iz postelje in omedlela.

Deček to videč, takój utihne. Pride ranočelnik, da mu obveže nogo. Pri tem zdravniškem opraviu grizel se je deček v ustni od prevelikih bolečin a čisto nič ni zajokal. Vprašali so ga, ali ga noga nič ne boli? „Oj, bolí, bolí, zeló bolí,“ dejal je deček tiho, „pa moja mati ne sme vedeti tega, ker bi bila preveč žalostna.“

—♦♦♦♦♦—

Pridna Metka.

Čepràv sem še mala, Ko pride nedélja,
Ne bom se igrala Bo mnogo veselja,
Od jutra ves dan. Bo teta prišla;
Lotiti se dela Cvetje jej nastavim,
Znam tudi vesela, Sobico pripravim
Kdo bil bi zaspán? Pometem jej tlà.

Poboža me tetka
In reče mi: „Metka,
Prav pridna si ti!“ —
Podobe mi mične,
Igrače različne
Potém razdelí.

Fr. Krek.

—♦♦♦♦♦—

Lovčev spomin.

Ko bi vam ga mogel dostojno naslikati svojega lovskega tovariša! Videli bi pred seboj rojenega lovca, precejšne velikosti; neustrašenost in lovcu prepotrebna opréznost sijala bi mu iz očij, kadil bi iz ljube lule, brez katere mu ni bilo živeti. Dobra duša je bil stari Frlan. Da-si osoren, vender dober in vedno vedrega srcá. Seznanil sem se bil ž njim vže zgodaj. Večkrat sem ga zavidno pogledoval, ko je s puško na rami in obdan od tolpe psov, malih in velikih, belih, črnih in pikastih, korakal po vasi na lov. In bil sem slednjič vender tako srečen, da me je jel s seboj jemati. On me je uvél v lovske skrivnosti, pod njegovim poveljstvom sem streljal prvič za poskušnjo, pod njegovim vodstvom stopali smo redno vsako jutro v goro. „Po konci puške!“ veleval je, svest si svoje veljave. On nas je razpostavljaj in sklicaval. Jedne njegove slabosti pa ne smem zamolčati. Lehkoveren je bil, kakor malokdo. Kadar ni bilo na poti nikacega sledú, vtaknil je izmej družbe kateri srnjakovo ali zajčevo nogo v blato ali sneg, seveda da Frlan tega ni opazil. In izvestno je tod srnjak po noči hodil. „Ti, saprlút, ti, srnjak je bil je! (Zgovarjal je v jednom stavku jedno besedo izvestno po dvakrat.) Izpustili smo pse; ker pa niso ničesar vzdignili, kregal se je Frlan, češ, da danes sam hudobec skriva srnjake, zajce in srne. Jeseni je bilo. Redni naš jesenski gost medved je bil vže začetkom avgusta prišel na óglede, če bo kaj prida piče letos. Ko pa je začela turšica zoreti, obiskaval jo je redno vsak večer. Naš Frlan je vsak dan vedel, po katerej stezi je prišel in po katerej odšel. „Jedenkrat se vže srečava,“ mrmral je ogledovaje sled; „nogo imaš pa vže kot lopato.“

Snežiček je bil zapadel, ko ga necega jutra zavoha v brlogu. Stopinje v brlog je bilo poznati, iz brloga ne.

„Zdaj ga imamo ga!“ prizéhal je k meni. „Puško na ramo, pa hajdi z menój!“

Jaz seveda snamem puško s klina in šele na poti, kjer smo se navadno dogovarjali, kam gremo, zvedel sem, kam sva se namenila.

„Pa tiho, ko smrt tiho; da ne črhneš nikomur niti besedice!“ Tako mi je zapovedoval, skrivnostno, da me je kar grôza pretresla.

Prideva pred brlog. Vse tiho. Kdo bi si bil mislil, da v tej tišini smrči mrcina, ki naj bi bil postal najin plen! — Nakupičiva nabrano dračje ravno pred vhod. Prijetno je bilo gledati Frlana, kako je bil ves kakor utopljen v delo, zraven je pa prežal v jamo, češ, zdaj se pokaže. Pripravi si puško, a meni zapové, naj zakurim in pišem dim v brlog s klobukom.

„Ti, saprlút, ti, v desetih minutah ga imava ga! Le brzo!“ Ali nikakor nisem mogel izpodžgati. Pihal sem na vse kriplje, da je Frlana vže jeziti začelo. Slednjič prisloni puško ob bližnjo smreko in se sam lotí, zanétiti ogenj. Z vso silo je mahal s klobukom, a jaz sem se mu moral, da-si v tako resnem položaji, muzati, dočim me je on iskreno učil, češ, še ognja ne zna napraviti in hoče biti lovec? Gost dim se je jel iz mokrega dračja valiti v jamo, in Frlan le še ni nehal. Zdajci se nama posveti nekaj pred očmi, in v tem trenutku ni bilo o medvedu več ni dúha ni slúha. Frlanu je padel klobuk v ogenj, in njega samega so komaj držale noge po konci, a jaz niti vedel nisem, kje sem. Še sanjalo se mi ni, da bi bil prijel za puško.

„Ti, saprlút, ti, odnesel je nama peté,“ jezil se je Frlan, ko sva se vračala „in še ob klobuk sem! Pa pameten bodi, nikar ne pripoveduj ljudém!“

Stari Frlan je vže davno pod zemljo, zato izvestno ne bo hud, ako sedáj njegovej želji nisem ustregel in sem vam, otroci ljubi, to resnično dogodbičo povedal.

J. Kromar,

Listje in cvetje.

Drobtine.

Neizprosna smrt pokosila nam je v 17. dan pretečenega meseca za naš slovenski narod velezaslužnega deželnega glavarja, preblagorodnega gospoda

dr. Josip Poklukar-ja,

viteza reda železne krone III. vrste, predsednika kranjskeje trgovskeje in obrtnej zbornice i. t. d. i. t. d.

v najlepšej dōbi njegovega življenja. — Ta izguba je velik in zelō občutljiv udarec za naš ubogi narod, kateremu je bil plemeniti pokojnik ves čas svojega življenja zvest sin, posvetivši mu vse svoje moči in delovanje do zadnjega vzdihla.

Bodi mu blag spomin ohranjen tudi v našem „Vrtci.“

Koncem pretečenega meseca pa je umrl prečastiti gospod

Anton Tramč,

duhovni pastir v Šenpetru na Notranjskem.

Bil je blagi pokojnik obče priljubljen in večletni prijatelj in podpornik tudi našemu listu. Naj v miru počiva in blag mu bodi spomin ohranjen pri vseh, ki so ga poznali.

(Ljudsko štetje.) Po najnovejšem ljudskem štetji v dan 31. decembra meseca pretečenega leta ima: Veliki-Dunaj 1.332.823 prebivalcev; Trstima 154.827, Reka 30.059, Ljubljana 27.547, Go-

rica 20.645, Maribor 18.920, Celovec 17.200 prebivalcev.

(Dolgost človeškega življenja.)

Nek anglešk zdravnik, ki je več let preiskaval dolgost človeškega življenja, našel je sledeče številke: Vseh ljudij na svetu je nekako 1510 milijonov. Od teh umrje na dan po 91.550, na uro 3815, na minuto 63, toraj po jeden na sekundo. Povprečno živi človek 33 let. Izmej 10.000 ljudij živi samō 1 do 100 let, izmej 500 doživi samō 1 do 90 let izmej 100 ljudij učaka samō 1 do 60 let. Posebno velik upliv na dolgost našega življenja ima naš stan. Izračunilo se je, da doseže 70. leto izmej 100 duhovnov 42, izmej 100 poljedelcev 40, izmej 100 trgovcev ali rokodelcev 33, izmej 100 učenjakov 37, izmej 100 zdravnikov samō 24. *F. R.*

Konjič.

Konjič je moj poskočen,
In dosti dela ž njim,
A jaz jaháč sem močen,
Ki dobro ga krotim.

Poslušen mora biti,
Če mignem mu samō,
A hitro mora iti,
Kadár velim takó. —

Pred nama gladka cesta,
Hej, lep je beli svet,
Potujva v daljna mesta
Skoz deželâ devet!

Zvečer ga v hlev postavim,
Senâ mu dam dovōlj,
A sam se spat odpravim,
Da vstanem močen bolj!

Vojaki.

Vojake učim,
Junake svinčene;
Marljive čestim,
Kaznujem pa léne.

Pred mano stojé,
Kot da so pribíti;
Grdó se držé,
A niso srdíti.

Krdelo, naprej!
Po konci in résno,
Na levo dotlej,
Zdaj hitro na désno!

Povéljnik sem vam;
Meč, puška, zastáva
In boben, brbám,
So moja opráva. —

Povéljnik se čet
Sovražnih ne plaši —
Oblasti ves svet
Uklanja se naši! — —k.

Čestitka.

Na Vašega iména dan,
Razevél se vrtec je krasán,
Vijó na njem se mi gredíce,
Z gredíc klíj, dehté cvetíce.

To vrtec ni z gredícami,
Gredíce ne s cveticami,
Srcé je môje in čutila,
Ki Vam klíj in bodo klila.

A. Medved.

Nove knjige in listi.

Hrvatsko pedagog.-književno društvo izdalo je za 1890. l. sledeče knjige na svetlo:

* Emil ili ob uzgoju. Napisao. J. J. Rousseau. S francoskoga preveo Ivan Širola. Treći dio. 8°. 297 str.

* Krste Šmida izabrane pripovjedke za mladež. VI. svezak. Ružico Okička. Hrvatski pripoveda Smiljan. (Sa slikom.) 8°. 199 str.

* Krste Šmida izabrane pripovjedke za mladež. Janješče. Hrvatski pripovijeda Smiljan. VII. svezak. (Sa slikom.) 8°. 60 str.

Rešitev briljanta in rebusa v 3. „Vrtčevem“ listu:

Rešitev briljanta:

V
o s a
m r e n a
s l a m n i k
k o v a č n i c a
p o s o j i l n i c a
p r a p r o t o r l o v a
k o b i l i c a s e l i l k a
H r a s t n i k t e r b o v l j e
v o š č i m v e s e l o A l e l u j o
E d i n b u r g l i v e r p o o l
r u š o v e c j e r e b i c a
K o č e v j e K a m n i k
ž e l v a m o r s k a
r o k o V i č a r
O g e r s k o
P e t e r
i c a
a

Rešilec se ni nobeden oglasil.

Rešitev rebusa:

Vsak ptič k svojej tolpi leti.

Vsak ptič k sv-oje-j (s)tolp (v)i-le ti(č).

Prav so garešili: Gg. And. Česenj, kap. v Zagorji; M. Rant, nadučitelj na Dobrovi; Ant. Žnidaršič v Il. Bistrici; Filip Vidic, Jernej Pirc in Ant. Grum v Idriji; Lavoslav Povše na Dolih; Lavtižar Fran, učiteljski pripravnik v Ljubljani; Edvard Markošek, Josip in Fran Medica v Ljubljani; Rudolf Muha, Vek. Samiz in Kajetan Feigel, gimnazijci v Gorici; Aleksander Ličan in Milan Ivančič, realci v Gorici; Hugo Peterneel, Avgust Rozina, Fr. Klančnik in Janez Stojan, dijaki v Celji; Fr. Stauffer, dijak v Mariboru; Adolf Merhar, Fr. Ferjančič, Ivan Boc in Ernest Sark, učenci v Ljubljani; Dragutin Koderman na Frankolovem (Štir.); Mirko Kosi, uč. pri sv. Lenartu (Štir.) — Elizabeta in Marija Leben v Horjulu; Sofija Vilhar v Vel. Žabljah; Marija in Leopoldina Rant na Dobrovi; Josipina Koderman na Frankolovem (Štir.); Lini, Lori, Ica, Milica in Justina Kaligar pri sv. Križi pri Kostanjevici.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčev“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.